

ՏԱՍՆՄԵԿԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:
Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ:
Օտարազգաբազայնք դիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Мшак»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզուով:
Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻՆՅԱՑ 1883 ԹԻՒՆ

Կը հրատարակվի նոյն դիրքով և նոյն պրոպագանդով:

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԵՐՐԻԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋԻՆՅԱՑ ԶՕՖՈՒՄՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀՆՈՒՄԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆելիտօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ դիտարկեան ամեն ճիւղերէն: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՌԱՋԻՆՅԱՑ: Տարեկան 10 ռուբլ, վեց ամսուայ 6 ռուբլ, խրաքանչիւր ամսուայ 1 ռուբլ: ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպեկ: ՀԱՍՑԵՆ. Тифлис, редакция «Мшак»

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԵՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԳԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր:—ՀՆՈՒՄԻՐՆԵՐ: ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Հանապարհօրդական տպագրութիւններ Պարսկաստանում:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱԳՐԻՆ

Երեան, նոյեմբերի 26

Վ. Աբուլուայ ուսումնարանների յարատեւութիւնը ջանկատարով, և չը պատասխանեցի իմ մատուցած հարցերը:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՀԱՆԱՊԱՐԶՈՒԹՅԱՆ ՏՊԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Կատարութեան հրամանով յուլիսի 1-ին դիմացի դեպի Պարսկաստան, իսկապէս Սոսոյ-բուլուայ, որ գտնվում է Ռուսիայ ճի հարաւային եզրերէն մէկ օրակ ճանապարհ դեպի հարաւ, քննարկ տարախորհրդի հիւանդութիւնը, որ ծագել էր Սոսոյ-բուլուայի կողմերում Համանդով Հին-Նախիջևան, տեսնուած գրաւապետի օգնականի հետ և համաձայն հրամանին խնդրեցի, սույ ինձ ձիւղորդել (կողմերակցա կամանայից) ուղեկցելու ինձ մինչև թաւրից: Օրնականը ինձ ասեց, որ ձիւղորդելը սովորել են անկարգութեան և ձիւղ չեն կատարում յանձնարարութիւնները, այդ պատճառով հարկաւոր է համարում անձամբ սույ հարկաւոր հրամաններ ձիւղորդելին, իմ ներկայութեամբ, որպէս զի նրանք չը կարողանան ընդունանալ պահանջներու: Օրնականը հրամայեց ձիւղորդելին կանչել: Ներկայացան չորս թուրք ձիւղորդներ, որոնք մշտական ասում են կատարութեան վերաբերեալ նամակներ դեպի թաւրից: Կրթութեանը չէին, ոտերին հագած ունէին քօշեր, մի մեծ մորթի գրակ գլխին ունէին և չէրբեզու ամբողջ աջ փուշը բռնած ունէին ձայն կուսն սակ: Գրանք մտան սենեակ, դուրս ստեղծին: Օրնականի սիրավիւր երեսը ժամգրովեց, նայեց նրանց և բարեկուն չը պատասխանեց: Օրնականը հրամայեց կանչել թարգմանին, որ չուսով ներկայացաւ: Այդ թարգմանը շատ հետաքրքիր էր իր արտաքին տեսքով: Գա կը լինէր մօտ 35—60 տարեկան, հազիւ ունէր կապուտուս մահուցից չէրբեզուի նման մի չոր, կանգնած օձիքով: Շորի

մին մի երկու ուսուցչի մի շարք գրովածներին, և խոստովանք լինի, ևս լաւ համարեցի թողնել նոյն իսկ Աբուլուայ հասարակութեան հասկացող դասին քննադատել:

Երբ ուսումնական տարույ երկու ամիս չանցած Աբուլուայ «Մշակում» գրված մի թղթակցի ի միջի այլոց գրում է՝ «Եւ վերջապէս ինչ որտեղ յարկաւոր դարձել են մի փուշը, ուր ուսուցչի ներքը արձակ-համարձակ, այն ևս աշակերտներին ներկայութեամբ, յանդիման են միմեանց հայտնել փողոցային բառեր պատասխան և դրանով ապականել մանուկ սերնդի նաւը լեւելքը»: Թէ որքան իրատեսի է այդ գրածը, ևս դատել չեմ կարող, իմ բացակայութեան պատճառով և թող

չորս կողմը դրած կար կարմիր քօշայ, այդ շարք կոճակ չէր, և սուղից երեսում էր քանակով պատած սխալուար, թիւերը համարեա փառապաշտի թիւերի նման լայն էին: Գրա մէկ աչքը կոյր էր և երկար մօրաքը, բոտ օրինաց մարդաբէլ, հինալով կարգադրած էր: Այդ թարգմանը մտնեցաւ օգնականին, որը հրամայեց ասել ձիւղորդներին թէ դրանք պէտք է ինձ, բռնիկ սաննակ թաւրից և պէտք է ճանապարհին իմ որսնաշներս կատարել, իսկ եթէ ևս քանկատար լինեմ դրանցից, այն ժամանակ դրանք կը բանտարկվին և յետոյ կը վճարվին ծառայութեանը: Թարգմանը դառնալով դեպի ձիւղորդները ընդունեց հանդիմանուր կերպարանք և այսպէս սկսեց իր թարգմանութիւնը, թողարկել լեզուով: «Ձիւղորդներ, դիմէք ինչ կնայ: (Թարգմանի իւրաքանչիւր նախադասութիւնից յետոյ չորս ձիւղորդներ միմեանց ասում էին՝ բռնիկ, բռնիկ, բռնիկ): որ վերջ նշանակում է այն, այն, այն, թարգմանը իւրաքանչիւր նախադասութիւնից անաջ ձեռները բարձրացնում էր): Գոյք պէտք է դրանք: Գրանք քօշ պէտք է զմար և ում տանէք: Գոյք պէտք է տանէք պ. դիտուր բաշիւն, պէտք է տանէք, թաւրիցի մէջ տանէք, հասկացեք»: Արտասանելով այս վերջին խոսքերը, մտնաւ մէջ «մէջ» խօսքի արտասանելու նա կազմում էր իր աջ ձեռնի մատերի ծայրերը միմեանց և դնում էր իր բացած ձայն ձեռի սակի մէջ: «Այս, շարունակում էր թարգմանը, պէտք է տանէք թաւրիցի, թաւրիցի մէջ և, և, յետոյ կրկին բերք այստեղ (այս վերջինը իրենից աւելցրեց): Եթէ դիտուր բաշի հետ մի անբարգրութիւն պատահի, ձեզ չորսից էլ ուղիղ Միւրի կողմերին»: Ձիւղորդները լեւելով վերջին սպանալիքը, յայտնեցին որ ճանապարհին նրանք լաւ տեղեակ են և ինչպահ (Ատուծու որդիութեամբ) դիտուր բաշին իրենցից դո՛ւ կը մնայ:

Նույն ևս իրան թղթակցին պատասխանելու: Միայն այդքանը պարզ է ամեն ընթացիկ համար, որ այդ խօսքերը չեն կարող վերաբերել մի տեսչի, որ հինգ ամիս Աբուլուայ անգամ բացակայ է: Ուսուցչները իրանց ստորագրութեամբ, իրանց համար վկայում են որ՝ «հայնայանքներ և փողոցային բառեր երբէք ոչ մի ուսուցչից չեն արտասանուել: զրա մասին կարող է վկայել անուցիալ և ներկայ տարից մեր ուսումնարանների ընթացքին ծանօթ ամեն մի անձն, ուրմն դարձանում: Թղթակցը դատուր, լրագրի միջոցով անգամ, վկայում է՝ «Ուսուցչները արձակ համարձակ... յանդիման են միմեանց հայտնել»: Իսկ ուսուցչները իրան թղթակցին իրեն անցկալ և ներկայ ուսումնարանական ընթացքին ծանօթ անձի վկայ են բերում, որ «հայնայանքներ... կրթութիւնը անգամ անգամ անհրաժեշտութիւնը այնքան սրամիտ և համոզել էր, որ կարծես ուրիշ բան չէր մնալու մեր ուսուցչներին, այլ ուղղակի մինչև որ «Մշակի» այդ համարը ստացվէր Աբուլուային, հաւաքվէին, կարգային իրանց պատասխանը և հիմնադրին:

Բայց ուսուցչները չեն բաւականանում այդպիսի արամտութեամբ արգարանալով, այլ նորա մեղադրում են ինձ: Նորա գրում են՝ «Եթէ տեսչ թիւրիկեանի ժամանակ նրա և ուսուցչների մէջ պատահած անհրաժեշտութեանց մասին է խօսքը: Միակ մեղադրին ևս ինչ—ինչ—որովհետեւ «ուսումնական տարին չը լրացած (?)» չէի արձակվի ուսումնարանից: Աս այժմ ենթադրեմ որ պ. թղթակցիցը անցկալ անհրաժեշտութիւններին մասին է խօսում և ասելով թէ ուսուցչներին էլ ուղիղ են վկայում իրանց համար որ՝ «Երբէք ոչ մի ուսուցչի է այն»: Ուրմն մտնում է որ փողոցային հայնայանքներ առողջ միայն ևս ևս կողմ և մինչև անգամ մինչև չէ պատասխանել հայնայանքով: Եթէ այդ ենթադրեմ, ուրմն մինչպէս բացատրեմ պ. թղթակցի գրածը թէ «Ուսուցչի չն երբ արձակ-համարձակ... յանդիմանում են միմեանց հայտնել պատճառը, որ ևս կարծես չեն կարող անհրաժեշտութեանց մասին իմ մեղադրանքը և այն: Այս հակասութիւնը առաջ է եկել...»

Այդ ամբողջ ճանի ժամանակ բոլոր ոյժս գրած դրեցի, որ չը ծիծաղեմ, բայց չեղաւ, որովհետեւ թէ թարգմանի հարած ճառը, թէ նրա ձեռները վերին բարձրացնելը լայն թիւերը կան զցելով և վերջապէս նրա պարկեղանի գրկմանը, որնայով նա աշխատում էր խօսքերին սույ մի առանձին խորհրդաւոր նշանակութիւն, ինձ չէին թող տալիս պրտակ ծիծաղել:

Ես անցայ սաննակը Չուրալից: Ամբողջ ճանապարհը Չուրալից մինչև թաւրից ներկայացնում է մի շատ տխուր տեսարան: Այդ քառութիւնը տիրակալութեամբ է ամեն տեղ, ջանած տարածութիւնը շատ չնչին է, ճանապարհը համարեա ամայի է, իսկ սրա ճանապարհան տարիքը բոլորը ամբողջում են իրենց մէջ ազի հանքեր, այդ պատճառով էլ ճանապարհին վրա դնում բոլոր աղբերները, որոնք մեծ մասամբ բղկում են այդ սարերից, ազի են: ճանապարհին շատ սակաւ է պատահում դրանք մի որ և է քաղցրաբույր աղբի: ճանապարհորդները թիւը չնչին էր, և դարձնաւ այն է, որ մինչև թաւրից հասնելը, չը տեսայ ոչ մի զինված ճանապարհորդ: Մարտից կամ Մայիսից դիւրը դանդաղ է ճանապարհի կէսի վրա: Պատմութիւնը ասում է, որ Նոյի կինը այդ տեղ է թողած: Ես կարծում էի, որ Մարտիցը հայտնաւ թողաք կը լինի, բայց ամբողջ ճանապարհի վրա Չուրալից մինչև թաւրից չը կայ ոչ մի հայի տուն: Մատնուրի դիւրը սկիւտն է, դանդաղ է լեռնաշղթաների փնջերում, հարկաւոր աղբիւրներ բղկում են նրա շուրջը: Գիւրը թողած է աղբիւրի մէջ, բայց այն է չիւլուտ արժանի, որ փողոցները լայն և ծառապատ են, մի երեսից, որ միւս պարկեղանի գիւրը չէք տեսնի: Մարտիցը նմանում է միայն այդ ճանապարհի վրա, իսկ ճանապարհի մնացած միւս տարածութիւնները համարեա թէ անայի են: Մարտիցը յայտնի է իր մօթալով, որ ան-

նում են մի մեանց հայնայանք, փողոցային բառեր արտասանել և այն: Այս հակասութիւնը առաջ է եկել...

Այժմ դանք անհրաժեշտութեանց մասին իմ մեղադր լինելու վրա: Բայց որովհետեւ այսպիսի վկայութիւն տալիս են ուսուցչները, *) ևս ստիպում եմ վերջինը, որ ինձ վերաբերել է Քրիստափոր Միքայէլեանց: Թէ այդ դրոշմին ո՞վ է մեղաւոր, միթէ յայտնի չէ հոգարարձուաց քննութիւնը և միմեանց վճիռը (զուրէ այժմ փոխել են), միթէ յայտնի չէ երեցիտանայ կայացրած օրալրութիւնը: Միթէ չը դիտեն, կըր Միքայէլեանցին կանակից յայտնվեցան երկը ուսուցչներ, բոլոր չորսին ևս կամեում էին արձակել, միթէ այդ հետեւեցն իմանալուց չէր, որ Միքայէլեանցն և կաւ ներողութիւն խնդրեց: Եթէ ևս էի միակ մեղաւորը, ապա ինչու չիւրք հայտարար դատուարի մօտ այդ իմ մեղաւորութիւնը սպառնացանուր: Ինչու հայտարար դատուարը, նրա բացակայութեամբ, վճուց Քրիստափոր Միքայէլեանցին դատաւարակը 2 ամիս և 20 օր բանտարկելու:

Այդ լուրը կատար, ոչինչ նշանակութիւն չունէ, որովհետեւ ուսումնական տարին չը լրացած արձակվել ևս ուսումնարանից: Ասելով թէ ընթերցող հասարակութիւնը ձեռ հետաքրքիր, ձեռ ուսուցչի համարելով, որանց ինչ դուրս եկաւ, ինչ է ասում ձեռ հոգարարութիւնը, ինչ է ասում վերջապէս ձեռ խիղճը (?): Միթէ յայտնի չէ հոգ. պ. Ս. Հ. և Յ. Փ., որ ևս այդ անցքից յետոյ իսկոյն հրաժարվում էի, որոնք ոչ թէ միայն չընդունեցին հրաժարականս, այլ և յայտնեցին, որ չեն կարող առանց երեցիտանական ժողովի ընդունել, և թէ ուսումնարանի օրդի համար պէտք է մնամ մինչև հարցաքննութիւնը: Միթէ ձեռ և հո-

* Երանօթ. Չեմ կարող ծածկել զարմանքս, որ այդ վկայութիւնը ստորագրում է պ. Յակոբ Գաւրիկեանցը, որը անցկալ սուրի ուսուցչի չէր, ինձ հետ անձամբ չէի Աբուլ (Եթէ դա ևս իմ ծանօթ պ. Ամիրջանն է) թուանանայցը, որն այդ պէտք էր միայն ճշմարտութիւնը վկայել: Լ. Թ.:

ւանում են Մարտիցու պանիր: Մարտիցու մօթայի նման մեր երկրներում չեն կարող գտնել, նաև Գաւրիկեանցի գրված մօթայը այնչափ լաւ չէ: Երեք օրում հասանք Թաւրից: Այդ քաղաքում ապրում են, ինչպէս ուսուցչի դեպիստանս թղթակցի և բնուած էր, մտաւորապէս երկու հարիւր հազար մարդիկ: Թաւրիցը չինած է այն դաշտի վրա, որ տարածվում է մինչև Ռուսիայ լիճը: Ես մտադիր չեմ նկարագրել Թաւրիցը առաջնապահական Վեւից, որովհետեւ այդ հարցի մասին մանրամասն կը խօսեմ «Առողջապահական» թղթիկի համարներէն միկում: Ես իջայ ուսուցչի դեպիստանսը: Գեապանը իր դիւրատանով ապրում էր Հէմէթ-Աբաթ ամալանոցում, որ երկու ժամ հեռու է քաղաքից: Թաւրիցը մեծ քաղաք է, բայց նրա պարկեղան երեսը սաստիկ անասնոյն է: Մեկ ուղիղ փողոց չը կայ քաղաքում: փողոցների լայնութիւնն է 3—4 արշին, պատերի բարձրութիւնը մօտաւորապէս 6 արշին, բազիլը և աները փոստեն են, որովհետեւ տան տեղը փոքր լինելու պատճառով, բազիլ հողը գործ են անել տուն շինելու համար: Կան շատ երկու յարկանի տներ, բայց ոչ մէկ տուն լուսամուտ չունի փողոցի վրա: Մարդ տանը լինելիս կարծում է, որ բանտարկված է, որովհետեւ գտնվում է փոքրիկ բարձր, որ չը շարժուած է շատ բարձր պատերով, և բոլոր ընկնում է բարդ կարծես մի հերթիկից: Ոչ փողոցում, ոչ բարձր մարդու առաջ բայ, արձակ տեղ չը կայ, որ գտնէ 100 քայլ իր ստալը կարողանայ տեսնել: Տները կապ են միմեանց, այնպէս որ մեծ մասամբ մէկ տանիքից կարելի է միւս տանիքին անցնել: Եթէ մարդ ջանկատայ փողոցի վրայով մէկ տանիքից անցնել միւս տանիքը, այդ էլ կարելի է, միայն պէտք է 4—5 արշինանոց տախտակ դնել և վրայով անցնել փողոցի վրա գտնված դիմացի կտուրը: Որովհետեւ կեանքը փակված է, և տանիք-

դարձանքն ինչպէս չէ, որ եւ իմ պաշտօնումս էի հակառակ իմ կամայ, մինչև անգամ կրօնի հարցանքները եւս եւս արեւ: Վերջապէս հարգարարացունքին յայտնի չէ, որ եւս նոյն մի առաջարկութիւնը (որ ուսուցչաց հետ ունեցած անբարեկամութեան չէր վերաբերում) չընդունելով, ստիպված էի թողնել ուսումնարանը եւ ներկայ չը գտնուի միւս հարցաքննութիւններին: Եթէ կամենում են եւս արտարտուս եւս հրատարակել լրացրով հոգ. այդ առաջարկութիւնը, որը եւս չէի կարող ընդունել, եթէ կամենում են, այդ առաջարկութեան շարժառիթները մի առ մի կը հրատարակեն: Չեմ կարծում, որ այ. պ. հարգարարութեան կամ ուրացած լինեն իրանց առաջարկութիւնը կամ թէ ստարածած լինեն թէ ինձ արձակել են, որովհետեւ պատահած անբարեկամութիւնների մէջ ինձ են մեղադրում համարել:

Բայց ինչու դուք վարձվել եք... միթէ այդ էլ կամենում էք պարզեմ, միթէ այդքան անձնակարգութեան էք ենթարկվել, որ նորից վարձվելով (ունից) Արարչիւում ուսուցիչ ձեզ արժանաւոր էք համարում: Անկեղ թէ իմ խօսքերս ձեր մասին գրգռութիւն համարեք, բայց ինչ կատարեք, կըր եւ ձեզ նկարագրեմ նոյն իսկ ձեր խօսքերով, օրինակի համար մէկի կարծիքը միւսների վրա եւ բոլորիդ կարծիքը ձեզ վարձողի վրա. այն ժամանակը ինչ կատարեք: Այն ժամանակ էլ կատարեք, որ հայի ինչոր է. որոք դեմ ունիչ չունեմ, միայն կըր ցանկանամ ձեզ վերջը ինչ աղիւս ճանապարհով հարց տեր լինել: Իսկ Վ. Արարչեաց ուսումնարաններին առ ի արեւ ցանկանում եմ, որ իմ ժամանակից ակելի ու ակելի ստացաղէմ լինեն:

Լեւոն Ֆրանկեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՔԱՂՈՒՄ

Երեւան, 4 դեկտեմբերի

Անցեալ յուլիսի 1-ից մինչև հոկտեմբերի 10-ը, կառավարութեան գործերով ստիպված էի ճանապարհորդել պարսկացի երկրում: Այդ բացակայութեանս միջոցում ինձ անկարելի էր հորպէս «Թերթիս» ազգայնական մասին և պատրաստել յօդուածներ: Գամանակի պակասութեան պատճառով վերադառնալ հանգամանքները ստիպում են ինձ սկսել ստղագրել «Թերթիս» համարները 1883 թ. յունվարից: Այն անձինք, որոնք ուղարկել են բաժանորդայինը 1882 թ. յուլիսի 1-ից մինչև 1883 թ. յուլիսի 1-ը, ինչպէս յայտարարած էի, կը ստանան «Թերթիս» համարները 1883 թ. յունվարից մինչև 1884 թ. յունվարը:

Ներքը շատ մօտ են կամ կարծ են միմեանց. կըր վերջը ինչ միտնում է, այդ ամենիցս վրա շատ ուսումնասիրական գործեր են կատարվում, սիրահարվածները սեռվում են կտօնների վրա և երբեմն էլ բռնակրկով ձեռն են ուսում, համաձայն պարսկացի կանոններին: Քաղաքի բազարը շատ մեծ և շատ հարուստ է, մի քանի օր սկսել շրջել, որ կարելի լինի բազարի խաղաղացիքը փոքրը տեսնել: Բազարը հարուստ է գլխաւորապէս պարսկական և անհասարակ առիւթներ ստրաններով, այնտեղ քաղաքապետները կը ստանան, ամենագեղեցիկ գործեր, մետաքսեղէն ապրանքներ ամենայն տեսակից, չաբի և կարմիր ապրանքներ և այդ բոլորն էլ ծախվում են էժան գնով: Այն ինչ որ առնում ենք թիֆլիսում 100 բաղրով, թաւրից կարելի է առնել 30—40 բաղրով:

Քաղաքի շրջակայքում չը կան հայ գիւղեր, բայց քաղաքում արդու են ընդամենը 500 հայ գործատուներ: Բուն հայ թաւրիկացիք թիւը շատ չնչին է. դրանք բոլորն էլ գաղթել են թաւրիկ հետաւոր հայ գիւղերից (Ապարազից) Արարչիւում: Բուսաստանից, Արարչիւի կողմերից և այլն) և համարեա բոլորն էլ պարսկացի են վաճառականութեամբ. կան մի քանիսը, որոնք գտնվում են պարսկացի թէ զինուորական և թէ քաղաքային ծառայութեան մէջ: Հայերն անհասարակ հարուստ են և այդ հարստութիւնը ձեռք են բերել իմ ամենակալ Արարչիւում: Արարչիւում կան արարչիւից և բերելով կարգապահ արարչիւից: Գրանց հարստութեան աղբիւրը միայն վաճառականութիւնը չէ, այլ և քիւրդ կարգապահների և արարչիւի հետ ունեցած յարաբերութիւնն է:

Քիւրդ կարգապահները, որոնց թիւը շատ մեծ է Արարչիւում, գլխաւորապէս բնակվում են Արարչիւի լճի երկրորդ և դրանից հարստ: Գրանք

Տարգմանում է «Յաւելուած Առողջապահական թերթի» առանձին գրքով (200 օրինակ) որ է բառարան բժշկական բոլորի լատիներէնից հայերէն և ուսուցիչ: Այդ բառարանը կը ստանան ձրիապէս «Թերթիս» 1883 թ. այն բաժանորդները, որոնք բժշիկ կամ բնագետ են, կամ պատկանում են դիմաական դատարարին, իսկ միւս բաժանորդները, որոնք ցանկանում են ունենալ այդ բառարանը պէտք է յայտնեն իմագրութեանը առանձին նամակով:

Լեւոն Տիգրանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆԻՑ ստացանք հետեւեալ հեռագիրը: «Այսօր, դեկտեմբերի 6-ին, ստաւօտեան, վախճանիցաւ Նորին Վեհափառութիւնս, Վեորդ IV-որդ ամենայն հայոց կաթողիկոսը:»

Գեղեկների 4-ից մեզ հեռագրել էին ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՍԻՑ, որ Նորին Վեհափառութիւնը արդէն ամիս 2-ին անյուսաւի դրութեան մէջ և մերձ ի մահ հիւանդ լինելով, սուրբ հարգութիւնն ընդունց:

ԲԱՌՔԱՐԼՈՒՐԻՑ մեզ գրում են, որ սեղալին դարպը ուսուցիչ հար ձեռնդրեցին բացակայութեան պատճառով աննախանձիկ դրութեան մէջ է գտնվում: Գեղեցիկները դարձրած են միայն հոգային ինչորով և դրոյցի վրա ուղարկել են չեն դարձնում:

ՇՈՒՍԵՒՐԻՑ գրում են մեզ, որ սեղալին դարպը երկու ամիս է, որ բացվել է, հրախարած են նոր ուսուցիչներ, որոնք դարձրել թէ բարեկարգութիւնը և թէ ուսման առաջադիմութիւնն են խոստանում: Գրողըրը գեղեցիկ է յարմար չենք մէջ:

ԻՊՊԻՐ-ՄԱՌԱՅԻՑ գրում են, որ սեղալին ժողովուրդը չափազանց նախապաշարունակների մէջ է գտնվում, և անհասարակ է կրած դանազան սեռակ մնապաշարունակների. նրանք ինչպէս վարեցին և դանազան սրբապարկերն ուկա են գնում, այնպէս էլ ուսուցիչների աճալին բաղմունքիւն ամեն շարժք գնում են մի փշատի ծառի մօտ, պարտվում են նրա շուրջը, աղօթում են, այլ և այլ ինչորքներ են անում, որ փշատի

հին ժամանակներից և նորերումս էլ ձեռք են բերել ամենամեծ հողեր և գիւղեր: Այդ արանքը սղեւ լինելով և լինելով ստիպել արանք, գործով սեղալին իրենց անվաղ են հասնում և ընդունակ չեն նաև իրենց կայքերը կառավարելու, այլ ուսում են ինչ որ ստանում են կայքից, անանց կառավարելու, և պարսկացի են անազակութեամբ, որ մշակում չէ յարձուրում, որովհետեւ կառավարութեան օրէնքները խիստ են և բռնակրկով ոչ թէ պտօնեմ են մահով, այլ բանտարկվում են մինչև որ մահան մի անաղին դուստր (Արգանալը սովորաբար գտնում է վերջնադի սեղալինութիւնը եթէ ոչ ամբողջապէս, դոնէ դրա մեծ մասը: Այդ քիւրդ արանքը ցանկանալով շատ անձանի ծախար անել, թէպէտ և վաղերիները նման են սարում, չեն բաժանանում իրենց կայքերի եկամտով, և ստիպված են լինում անկողով փող առնել հայր կամ պարսկացի, իրենց կայքերը գրա զնել, պարսկներին, հայերի մօտ, կամ երկայ տարիներ շարունակ բոլորովն յանձնել կայքը նրանց, որպէս զի ազատին պարսկացի, բայց այնու ամենայն պարսկեր են անում և այնպէս թաղվում են ծանր պարսկերի մէջ, որ վերջապէս քիւրդն իր կայքը ձեռքից կորցնում է: Հայը, սեղալինապիսկով քիւրդի կայքը և լինելով անտես, աշխատող և գործ հասկացող մարդ, մեծ առկու է ստանում իր այդ նոր կայքից: Եստեղը կատեն ուրեմն հայը կամ պարսկացի կորստում են քիւրդին, բայց բնական օրէնք է, որ եթէ մարդ ընդունակ չէ իր կայքը կառավարելու և տիրելու, նրա հարստութիւնը և ինքը սկստի բնականապէս անյնն ակելի ինչոր և գործունակ մարդու ձեռք: Այս տեսակ ճանապարհներով շատ հայեր ձեռք են բերել մեծ հողեր և կառուածներ, որոնցից նրանք ինչպիսի կերպով օգտվում են, այն

ծառը իրանց ցանկերն կամ հիւանդութիւններին բժշկութիւն չտրէ:

Նոյն սեղից գրում են, որ ԻՊՊԻՐ-ՄԱՌԱՅԻ մօտ գտնվում է մի բլուր, որ կոչվում է Սաղինաթափա (Գանձի բլուր): Ծոյրովորը այն ստիպան հրապարակ է այդ բլուրի մէջ թաղված գանձերով, որ ոչ սակաւ անգամ դիմում է այնտեղ քահանաներով, խաչով, աւետարանով, կամ իր հետ կախարչներ տանելով, որ կախարչութեան կամ աղօթքի միջոցով դուրս կուէ գանձերը բլուրի կողքից:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լժուօնից հեռագրում են նոյեմբերի 27-ին: Կայքից ստացված հեռագրի խօսքերով, Արարչիւն և վեց ուրիշ գլխաւոր սպասարանները երկրապահան պատերազմական նաւով Յէյուն կուղարկվեն և այնտեղ ազատութիւն կը ստանան նրանք, այնիւ խօսք ստղով լորդ Գիւֆէրին: Իրաւ-փաշա աշխատում է մինխտարական ճգնաժամ ստեղծել, դրդելով իր բոլոր ընկերներին հրաժարական տալ:

ԲԵՅՅԵՐԻ ԳՐԾԱԿԱՐԵԼԻՑ հեռագրում են Կ. Պօլսից նոյեմբերի 28-ին, որ սուլթանը ներկայ էր սէլանկիի հանդիսին: Ֆուադ-փաշա նոյնպէս մասնակից էր հանդիսին:

Փարսիի լրագրիցը անբաւական են անգլիական թագուհու գահական ճակը: Նրանք ասում են, որ անգլիական թագուհու գահական ճառի մէջ կրելի դիտմամբ շատ անողջ կերպով է խօսվում երկրապահան գործերի ազդեց կարգաւարարութեան վերաբերութեամբ: Թագուհու խաղաղասեր խօսքերից ոչինչ որոշ բան չէ կարելի դուրս բերել: Թագուհու կառավարութիւնը այնպէս է ձեւակցում, որ իր թէ ոչինչ չը դիտե ֆարսի և Լժուօնի մէջ կրած անհամաձայնութիւնների մասին:

«Journal de Jeres» լրագիրը հաղորդում է դեկտեմբերի 4-ից, որ 60 բանտարան կառուարվեցան կարլիստների դատարանները մասնակցելու մէջ կառուարելով:

Հոսից հեռագրում են նոյեմբերի 27-ին: Չը նայելով կիսապաշտօնական հերքումներին, Վատիկանի բանակցութիւնները պ. Գիւրի հետ արագ և բարեկարգ ընթացք են ստանում:

Կ. Պօլսից հեռագրում են նոյեմբերի 28-ին: Այստեղ լոր սարածիցաւ, որ Սաղինաթա նոյնից արտաքին գործերի մինխտար կը նշանակվի,

ինչ քիւրդ ազան վաղերի լինելով, չիմանալով օգտվել իր կայքից, ցանկանալով շատ ակելի մտնել քան ստանում էր կայքից, կորցնում է իր անշարժ սեղալինութիւնը, վերջապէս աղքատանում է:

Քաղաքում չը կայ հայ ինտելիգենցիա, այսինքն որոշ աստիճանի կրթված և բուսարեալ մարդիկ նաև շատ փոքրաթիւ են այնպիսի մարդիկ, որոնք ունենային մեր կալիստեան հայ թիւական դպրոցներում ուսած աշակերտների դիտութիւնը. որոնցից բնականապէս հետեւում է, որ Քաղաքի հայոց ուսումնարանները պէտք է լինեն շատ ոգրաւի վիճակի մէջ, և այդպէս էլ է իրապէս: Ուսումնարանի յառաջադէմ կամ յետադէմ լինելը կորցնում է և ոչ վարձարանի չենքից, որ միայն առողջապահական և յարմարութիւնների կողմանէ նշանակութիւն ունի: Ես ճանաթիցայ Քաղաքի վարձարանների մի քանի ուսուցիչների կողմանէ և ուսումնասիրութեան վերաբերեալ կարծիքների հետ, բոլորովն համարվեցի, որ նրանք նաև հաւեր չէ կարելի պահ տալ, ոչ թէ կրկնապէ կրթելու և սարգայ սերունդ պատրաստելու պատճառ: Այնթ է հաղար ամօթ Քաղաքի հայ հասարակութեանը, որ հարուստ լինելով մինչև այժմ չէ աշխատել հրախարկ կաթիլային դիտում վարձարաններ, որ երկիւններին կարգապահային իրենց ծոյրին Քաղաքիցը այդ գրութեան մէջ են, պովհետեւ ինտելիգենցիա չունեն, որ միայն կարող է ուսում նախանել ի հարկի, հարստների նախաուսուցիչութեամբ և դրանական միջոցներով: Քաղաքիցը թողնելով դիտում վարձարաններ հրախարկու հարցը, գրագրված են դանազան քնձուտ և սղեւ ուսուցիչների ինտրիկներով: Այդ ուսուցիչները մէկն ինձ ասում էր, որ եթէ յառաջիկայ տարից

խալ այժմեան արտաքին գործերի մինխտար Արարչի-Փի-փաշա դեսպանի պաշտօն կը ստանայ: Սուլթանը հաստատեց դերմանական դեներալ Կիսեղ-փաշայի նախապիքը վեց օրինակի դոնդեր կաղմակերպուած մասին, որոնք գտնվում են վեց դերմանական օֆիցիլներին հրամանատարութեան տակ, և որոնք գործերի հրամանատարների իրաւունքներ ունեն:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՈՒՍԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՍՏԻՍՅՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿԱՐԵԼԻՑ

Ս. ՊԵՏՏՐՈՒՐԳ, 3 դեկտեմբերի: Մուրհակների կուրքը հեղահեռ ընկում է: Ֆօն-դային բօրայի վրա կատարեալ անշարժութիւն է:

ՎԻՍԿԱ, 3 դեկտեմբերի: Նահանգական դէմաւօխի վրա ծախարը 1883 թ. համար նշանակված են 360,000 բուբը: Այդ գումարից 73,000 բ. բարեգործութեան և 45,000 բ. բուսարանութեան վրա: Զէմաւօխի գանձարանում գրեթէ մէկ ու կէս միլիոն բուբը նաղը փող կայ:

ԵՎՍՏԵՐԻՆՔՈՒՐԳ, 3 դեկտեմբերի: Երկի ուղարկված է Պետերբուրգ 131 պուբ ուրախան ակի:

ՏՕՄԱԿ, 3 դեկտեմբերի: Յայնպիցան նոր դեղձումներ Արարչեան վիճակի անտառային պաշտօնականների մէջ:

ՕԳԵՍՍԱ, 3 դեկտեմբերի: Բեռներ տեղափոխող մի կօնտրայի ներկայացուցիչ պ. Բէյնգէրց, անյայտացաւ, ամենկով իր հետ 300,000 բուբը դումարը:

Կ. ՊՈՒՍ, 3 դեկտեմբերի: Քաղաքի փողոցներում կայքրած են պրօկլամացիաներ, որոնց մէջ յայտնվում է թէ սուլթանը շուտով դահլենկէ կը լինի: Օսման-փաշան գլխաւոր սօխտանների մի դաւադրութիւն սուլթանի դէմ: Մի քանի սօխտաններ կարանաւորված են: Քննութիւն է նշանակված: Ծողովրդի մէջ մեծ անբաւականութիւն է նըշմարվում:

ԼՈՒՐԵՐ, 3 դեկտեմբերի: Գլադատօնի փոխանակ Ֆինանսների մինխտար նշանակված է Չայլէրս, իսկ ինքն Գլադատօն մնում է առաջին մինխտարի պաշտօնում:

ՀՈՒՍ, 3 դեկտեմբերի: Ստատս-սեկրետար

համար ուսումնարանը չը հրախարկ նրան ուսուցչութեան պաշտօն վարելու, նա զորդապետութիւնում էլ կարող է սարել: Հիւանդան և յառաջադէմ ուսումնարան պէտք է լինի այն ուսումնարանը, որտեղ վարձարանը այսօր զօնադատ է, իսկ էրուց ուսուցիչ և դաստիարակող նոր սերնդի: Այնթ հարուստ թաւրիկացից, որոնք դեռ չեն բաւականանում ուսուցիչների վերաբերեալ ինտրիկներով, այլ դարձապիտում և պահպանում են հոգարածութեան ընտրութեան ժամանակ ինտրիկներ, ոչ այն տեսակ, որ մէկ կառակցութիւնը աշխատե ամենապակերն ընտրել, այլ հարուստ ազան, ստանց կարմրելու, ամենայն միջոց գործադրում է, որ իր ջրաւոր ազգականին ընտրեն հոգարածու, որ սրա դրամական միջոցները բարաքվին: Այս տեսակ գործերում աղաները ճնշողութիւն կործանում վիճակային կալիկոսայի վրա, հարհեւ և ծանօթանալով նրանց ընդհանուր դարձապահան և ուսումնասիրութեան վերաբերեալ կարծիքների հետ, բոլորովն համարվեցի, որ նրանք նաև հաւեր չէ կարելի պահ տալ, ոչ թէ կրկնապէ կրթելու և սարգայ սերունդ պատրաստելու պատճառ: Այնթ է հաղար ամօթ Քաղաքի հայ հասարակութեանը, որ հարուստ լինելով մինչև այժմ չէ աշխատել հրախարկ կաթիլային դիտում վարձարաններ, որ երկիւններին կարգապահային իրենց ծոյրին Քաղաքիցը այդ գրութեան մէջ են, պովհետեւ ինտելիգենցիա չունեն, որ միայն կարող է ուսում նախանել ի հարկի, հարստների նախաուսուցիչութեամբ և դրանական միջոցներով: Քաղաքիցը թողնելով դիտում վարձարաններ հրախարկու հարցը, գրագրված են դանազան քնձուտ և սղեւ ուսուցիչների ինտրիկներով: Այդ ուսուցիչները մէկն ինձ ասում էր, որ եթէ յառաջիկայ տարից

Գիրս իր ընտանիքով երեկ ուղևորվեց Պարէր-
նո:

ԱՍՏԻՍԱՆ, 3 դեկտեմբերին: Յարակցու-
թիւնները Աստրախանի և Յարիցինի մէջ
գաղափարներն են:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 դեկտեմբերին: „Пра-
вит. Вѣстн.“ լրագիրը հարգարգում է, որ
լուրերը Բեազանի քաղաքային բանկի գոր-
ծունէութեան դադարման մասին ճիշդ չեն:

Այդ լուրերը վերաբերում են Սապոժկովի
գումային, որ ճշմարիտ վճռեց գաղափարները
այնտեղի բանկի գործունէութիւնը: „Го-
лосъ“ լրագիրը հարգարգում է, որ Օրէս-
սայից անհետացած Բէյնիցը այս աստի
Օրէսայի առաջին կէտերու-էկսպորտէր էր:
Նա ուղարկեց արտասահման 4,800,000
պուլից աւելի հաց և 24,000 ր. կօպէկա-
յին տուրք վճարեց:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 դեկտեմբերին: Կուր-
սերը սաստիկ ընկում են: Ոսկին 8 ր. 38
կ. արժէ: Ֆոնդային վաճառանոցի վրա կա-
տարեալ անգործունէութիւն է տրուում:

ԵՍՍԵՐԻՆՍՏԱՎ, 4 դեկտեմբերին: Նա-
հանգական գեմալօն 3,200 ր. պրեմիա նշա-
նակեց նահանգի ամենաբաւ նկարագրու-
թեան համար:

ՍՊԻՍԿ, 4 դեկտեմբերին: Եկող տարվայ
նաւազնացութեան ժամանակ Պեչորա գե-
տի վրա երկու շոգեխուեր կանցնեն:

ՐՕՍՏՈՎ (Գծնի վրա), 4 դեկտեմբերին:
Գծն գետը սարուցով ծածկվեցաւ:

ՆՕՎՂՕՐՕԿ, 4 դեկտեմբերին: Նահանգա-
կան գեմալօնի նախահաշուի համեմատ 1883
թուականին եկամուտներ լինելու են 362
հազար րուբլ իսկ ծախսեր 357 հազար
րուբլ:

ՂՕՆԿՕՆ, 4 դեկտեմբերին: Գեներալ Վուդ-
ուղևորվեցաւ Եղիպատս այնտեղի զօրքերի
հրամանատարութիւնը ընդունելու համար:

ՓԱՐԻՋ, 4 դեկտեմբերին: Կնչպէս երևում
է, անիշխանականների շարժման գլխաւոր
կենտրոնը լի է: Երկիւղ են կրում, որ դար-
ձեալ անկարգութիւններ կը լինեն:

ԲԵՐԼԻՆ, 4 դեկտեմբերին: Կայսրուհու հի-
ւանդութեան մասին լուրերը ճիշդ չեն: Ե-

զուց կայսրուհին կընդունի պրուսական
արմատները: Միջոցներ են պահպանելու
հիմարդիւմ գերմանական արդիւնաբերու-
թիւնը երատուելու համար: Ի միջի այլոց
պէտք է բարձր մարտահարկեր դնել Ֆրան-
սիական մի քանի ապրանքների վրա:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերին: „Пра-
вит. Вѣстн.“ լրագիրը հարգարգում է, որ
ի նկատի առնելով Գլազուօցիների ֆիրմայի
հարկերամեայ գյուլթիւնը Ալէքսանդր և
Կոստանտին Գլազուօցիներին շնորհված
է տոհմային արձականութիւն: Կապոնիցի
առուսաց դեսպան Բարտոլոմի հրաժարական
տուեց: „Новое Время“ լրագիրը հարգար-
գում է, որ դեսպան Ելիզով մասնաւոր
խօսակցութեան ժամանակ մասնացոյց ա-
րուսացի Պ. Պոլոմ կամ Բոլդարիցով առուսաց
ուսումնարանի հիմնարկութեան օգտի վրա:

„Петербург. Вѣдомости“ լրագիրը հարգար-
գում է, որ նորերում մինարտութեան մէջ
բարձրացած հարցը զվարկայի և զօրքի Ե-
րուսուները հաւասարացնելու մասին յե-
տաձգված է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերին: Կուրսը
Ղծուցնի վրա 23 1/2 պէնս, ոսկի 8 ր. 40 կ.
Երկրիւմ առուսաց թղթադրամների արժու-
ղութիւնը սաստիկ ընկաւ:

ՄԱՐԿԵԼԱՆ, 5 դեկտեմբերին: Չերնիսով
ճանապարհորդում է Ֆերգանիան շրջանում:
Նրան հիացմունքով են հանդիպում:

ԿԻԻՎ, 5 դեկտեմբերին: Թագանօթաձիգ զօր-
քի բաւարիցի գլխաւոր Բարոն Բիգլին դան-
ձարանի 11,000 ր. ծախսելու և գլխաւորներ
775 ր. սեփականացնելու համար գլխաւորական
դատարանը գատապարտեց իրաւունքները,
աստիճանները, պատանաւանները զրկելու
և աքսորի Արեւմտեկէան նահանգում: Վճի-
ւր ներկայացրած է Բարձրագոյն հայեցու-
ղութեանը:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 5 դեկտեմբերին: Այստեղի եր-
կաթուղիների վրա մեծ քանակութեամբ
տանում են և բերում հաճախ վաշ, կանեփ,
կաշիներ և այլ բեռներ:

ԲԱՒՈՒՅ, 5 դեկտեմբերին: Առեւտրական դա-

րուսական արմատները: Միջոցներ են պահպանելու
հիմարդիւմ գերմանական արդիւնաբերու-
թիւնը երատուելու համար: Ի միջի այլոց
պէտք է բարձր մարտահարկեր դնել Ֆրան-
սիական մի քանի ապրանքների վրա:

ՕՂԵՍՍԱՆ, 5 դեկտեմբերին: Առուսաց շոգե-
խուերի ընկերութիւնը 1884 թւին բացում
է շոգեխուերի երկեւեղութիւն գէպի Չինաս-
տան Ամուրի վրա գտնվող Նիկոլայեւսկի յա-
րակցելով, որի համար իւրաքանչիւր աստի
կը շինեն ուղիւսական շոգեխու:

ՀՌՕՄ, 5 դեկտեմբերին: Թագաւորը այցել-
եց Մեծ Իշխան Կոստանտին Նիկոլայեւիչին:
1ՕՆԿՕՆ, 5 դեկտեմբերին: Այստեղի հա-
կացող շրջանները հաստատում են, որ Աւս-
տրո-Ռուսական դաշնակցութիւնը գոյու-
թիւն չի ունենայ մինչև որ մէկ կողմը մէկ
տարի առաջ ցանկութիւն չի յայտնի ոչն-
չացնել այդ դաշնակցութիւնը: Երկու կայս-
րութիւնների շահերը միմեան են համար-
վում, երբոք պետութեանը չէ թոյլ տրու-
վում գաշնակցութեան մէջ մտնել: Կառա-
վարութեանը նամակներ են ուղարկված
սպառնալիքներով այնչէ կառավարութեան
հիմնարկութիւնները, պահանջներ և հի-
ւանդանոցներ, այդ սպառնալիքներին նշա-
նակութիւն են տալիս, զգուշութեան միջոց-
ներ են ձեռք առնված:

ՓԱՐԻՋ, 5 դեկտեմբերին: Կրպակային կա-
րանտարված է ճանձնում:

ԲԵՐԼԻՆ, 5 դեկտեմբերին: Սկուպինայի
բացելու ժամանակ թագաւորը գահական
ճառի մէջ մասնացոյց արաւ բոլոր պետու-
թիւնների հետ ունեցած բարեկամական
յարաբերութիւնների վրա, Սերբիայի արտա-
կից բարեկամութեան կապերի վրա Բոլղա-
րիայի հետ և երկրի անտեսական յառաջա-
դիմութեան վրա: Թագաւորը առաջարկում
է հիմնել ազգային բանկ, Ֆոնդային և առեւ-
տրական բօքսներ և վերանորոգել ու զօրե-
ղացնել զօրքը:

ՓԱՐԻՋ, 5 դեկտեմբերին: Չինացիները շտա-
պով հեռացան Տօնկինից Կոնստանտինոպոլ
գում սկսված սպառնալի ապստամբութեան
պատճառով: „Temps“ լրագիրը խորհուրդ
է տալիս օգուտ քաղել դէպքից և դրաւել
Տօնկին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերին: „Пра-

вит. Вѣстник“ լրագիրը հարգարգում է,
որ կոնստանտինոպոլի բացակայու-
թեան ժամանակ Պալատի մինարտութեան
կառավարութիւնը յանձնված է կայսերական
գլխաւոր բանակի հրամանատար գեներալ
Բիխտերին: Վաղը ամբողջ Սերբիում մաղ-
թանք կը կատարվի Ռուսաստանի հետ նրա
միանայու երեք-հարիւրամեակի յօբելեանի
պատճառով: „Новое Время“ լրագիրը
հարգարգում է, որ Սերբից գաղթողները յա-
ճախ վերադառնում են իրանց նախկին բնա-
կութեան անդրը յարմար հողեր չը դա-
նելու պատճառով: այդ բանի առաջն առ-
նելու համար ներքին գործերի մինարտու-
թիւնը հրամանագրեց, արգելել կրկին յետ
գաղթելը, աջակցել հողեր գտնելուն, ան-
յուսակի կարիքի ժամանակ նիւթական օգ-
նութիւն հասցնել գիւղացիներին:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 6 դեկտեմբերին: Երկաթու-
ղու համար Վարշիցից մինչև Լվով հետա-
գտութիւններ են կատարված:

ԵՍՍԵՐԻՆՍՏԱՎ, 6 դեկտեմբերին: Նա-
հանգական գեմալօն կազմում է թանգա-
րան և գրադարան:

ԽԱՐԿՈՎ, 6 դեկտեմբերին: 1883 թւին նա-
խահաշուի համեմատ նահանգական գեմա-
լօն հաշուել է եկամուտներ 472,000 ր.
ծախսերը 437,000 րուբլ:

ՎԻԵՆԱ, 6 դեկտեմբերին: Աւստրիական
բէյնարատի պատգամաւորների ժողովը ըն-
դունեց գլխաւորագրութեան մասին հրատա-
րակած հրամանը, նորընծայ գլխաւորների
թիւը զօրծող զօրքի համար որոշված է
55,822 և պահեստի համար 5,592 մար-
դիկ:

ՊՐԻՄՕՎ, 3 դեկտեմբերին: Պակօկան դա-
տարանի բաժնում դեկտեմբերի 2-ին նշա-
նակված էր Կուկլինսո գիւղի գիւղացիների
գործը, որոնք մեղադրվում են գատաւա-
նական պրիտատիւններին ընդդիմացելու մէջ:
որոնք կատարում էին դատարանի սկզբնա-
կան վճիւրը: Նշանակված էր նոյնպէս կա-
րաւատների ձեռքով այդ գիւղացիներին
գաղթեցնելու գործը, բայց վիճակի չը
ներկայանալու պատճառով, զօրքը յետա-
ձգված է մինչև փետրվարի սեպտեմբեր:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերին: „Пра-

лит. Вѣстник“ լրագիրը հարգարգում է,
որ կոնստանտինոպոլի բացակայու-
թեան ժամանակ Պալատի մինարտութեան
կառավարութիւնը յանձնված է կայսերական
գլխաւոր բանակի հրամանատար գեներալ
Բիխտերին: Վաղը ամբողջ Սերբիում մաղ-
թանք կը կատարվի Ռուսաստանի հետ նրա
միանայու երեք-հարիւրամեակի յօբելեանի
պատճառով: „Новое Время“ լրագիրը
հարգարգում է, որ Սերբից գաղթողները յա-
ճախ վերադառնում են իրանց նախկին բնա-
կութեան անդրը յարմար հողեր չը դա-
նելու պատճառով: այդ բանի առաջն առ-
նելու համար ներքին գործերի մինարտու-
թիւնը հրամանագրեց, արգելել կրկին յետ
գաղթելը, աջակցել հողեր գտնելուն, ան-
յուսակի կարիքի ժամանակ նիւթական օգ-
նութիւն հասցնել գիւղացիներին:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 6 դեկտեմբերին: Երկաթու-
ղու համար Վարշիցից մինչև Լվով հետա-
գտութիւններ են կատարված:

ԵՍՍԵՐԻՆՍՏԱՎ, 6 դեկտեմբերին: Նա-
հանգական գեմալօն կազմում է թանգա-
րան և գրադարան:

ԽԱՐԿՈՎ, 6 դեկտեմբերին: 1883 թւին նա-
խահաշուի համեմատ նահանգական գեմա-
լօն հաշուել է եկամուտներ 472,000 ր.
ծախսերը 437,000 րուբլ:

ՎԻԵՆԱ, 6 դեկտեմբերին: Աւստրիական
բէյնարատի պատգամաւորների ժողովը ըն-
դունեց գլխաւորագրութեան մասին հրատա-
րակած հրամանը, նորընծայ գլխաւորների
թիւը զօրծող զօրքի համար որոշված է
55,822 և պահեստի համար 5,592 մար-
դիկ:

ՊՐԻՄՕՎ, 3 դեկտեմբերին: Պակօկան դա-
տարանի բաժնում դեկտեմբերի 2-ին նշա-
նակված էր Կուկլինսո գիւղի գիւղացիների
գործը, որոնք մեղադրվում են գատաւա-
նական պրիտատիւններին ընդդիմացելու մէջ:
որոնք կատարում էին դատարանի սկզբնա-
կան վճիւրը: Նշանակված էր նոյնպէս կա-
րաւատների ձեռքով այդ գիւղացիներին
գաղթեցնելու գործը, բայց վիճակի չը
ներկայանալու պատճառով, զօրքը յետա-
ձգված է մինչև փետրվարի սեպտեմբեր:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերին: „Пра-

лит. Вѣстник“ լրագիրը հարգարգում է,
որ կոնստանտինոպոլի բացակայու-
թեան ժամանակ Պալատի մինարտութեան
կառավարութիւնը յանձնված է կայսերական
գլխաւոր բանակի հրամանատար գեներալ
Բիխտերին: Վաղը ամբողջ Սերբիում մաղ-
թանք կը կատարվի Ռուսաստանի հետ նրա
միանայու երեք-հարիւրամեակի յօբելեանի
պատճառով: „Новое Время“ լրագիրը
հարգարգում է, որ Սերբից գաղթողները յա-
ճախ վերադառնում են իրանց նախկին բնա-
կութեան անդրը յարմար հողեր չը դա-
նելու պատճառով: այդ բանի առաջն առ-
նելու համար ներքին գործերի մինարտու-
թիւնը հրամանագրեց, արգելել կրկին յետ
գաղթելը, աջակցել հողեր գտնելուն, ան-
յուսակի կարիքի ժամանակ նիւթական օգ-
նութիւն հասցնել գիւղացիներին:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 6 դեկտեմբերին: Երկաթու-
ղու համար Վարշիցից մինչև Լվով հետա-
գտութիւններ են կատարված:

ԵՍՍԵՐԻՆՍՏԱՎ, 6 դեկտեմբերին: Նա-
հանգական գեմալօն կազմում է թանգա-
րան և գրադարան:

ԽԱՐԿՈՎ, 6 դեկտեմբերին: 1883 թւին նա-
խահաշուի համեմատ նահանգական գեմա-
լօն հաշուել է եկամուտներ 472,000 ր.
ծախսերը 437,000 րուբլ:

ՎԻԵՆԱ, 6 դեկտեմբերին: Աւստրիական
բէյնարատի պատգամաւորների ժողովը ըն-
դունեց գլխաւորագրութեան մասին հրատա-
րակած հրամանը, նորընծայ գլխաւորների
թիւը զօրծող զօրքի համար որոշված է
55,822 և պահեստի համար 5,592 մար-
դիկ:

ՊՐԻՄՕՎ, 3 դեկտեմբերին: Պակօկան դա-
տարանի բաժնում դեկտեմբերի 2-ին նշա-
նակված էր Կուկլինսո գիւղի գիւղացիների
գործը, որոնք մեղադրվում են գատաւա-
նական պրիտատիւններին ընդդիմացելու մէջ:
որոնք կատարում էին դատարանի սկզբնա-
կան վճիւրը: Նշանակված էր նոյնպէս կա-
րաւատների ձեռքով այդ գիւղացիներին
գաղթեցնելու գործը, բայց վիճակի չը
ներկայանալու պատճառով, զօրքը յետա-
ձգված է մինչև փետրվարի սեպտեմբեր:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերին: „Пра-
лит. Вѣстник“ լրագիրը հարգարգում է,
որ կոնստանտինոպոլի բացակայու-
թեան ժամանակ Պալատի մինարտութեան
կառավարութիւնը յանձնված է կայսերական
գլխաւոր բանակի հրամանատար գեներալ
Բիխտերին: Վաղը ամբողջ Սերբիում մաղ-
թանք կը կատարվի Ռուսաստանի հետ նրա
միանայու երեք-հարիւրամեակի յօբելեանի
պատճառով: „Новое Время“ լրագիրը
հարգարգում է, որ Սերբից գաղթողները յա-
ճախ վերադառնում են իրանց նախկին բնա-
կութեան անդրը յարմար հողեր չը դա-
նելու պատճառով: այդ բանի առաջն առ-
նելու համար ներքին գործերի մինարտու-
թիւնը հրամանագրեց, արգելել կրկին յետ
գաղթելը, աջակցել հողեր գտնելուն, ան-
յուսակի կարիքի ժամանակ նիւթական օգ-
նութիւն հասցնել գիւղացիներին:

այդ միջոցին եւ որովհետեւ էի Թագաւորը և կրկար
խօսելով Մուշկեանի կարիքներին հետ, որ սպա-
սեր և բարեկարգ մարդ է, կը կամենայ գործել
յօրատ հասարակութեան, եթէ տնտեսային բարեկարգ
խորհրդատուներ, և ոչ թէ շրջապատված լինելու դա-
նակալ ինտրիգանտով, որոնց պարզելն երբեմն բա-
նական գիտար է: Մուշկեանի կարիքները համար-
վեց, որ հարգարգումութիւնը ընտրվի, բայց որպէս զի
ժողովուրդը կատարանքի մէջ չը լինի, թէ նախաձե-
նում է պաշտպանել մի որ և է կուսակցութիւն, ա-
ռաջարկեց ինձ նախապահել ինչպէս մի օտար
հայի, որ չէր կարող թագաւորացոյ ինտրիգները
մանրամասն ճանաչել և մասնակցել: Եւ ընտրու-
թիւնը կարգադրելի գաղտնի ջրակալութեանը
կանանաւոր կերպով ինչպէս ընտրուած է: Ընտր-
վեցին հարգարգումները 3 աստի, այն ինչ
Թագաւորը երբեք ստիպուած չէ կողմ որչ ժամա-
նակով հարգարգումութիւն ընտրել, և այդ ինտրի-
գան էլ աղաների գործն է, որպէս զի կարգադա-
րին ցանկացած ժամանակ վտնիլ հարգարգու-
նեղին և նորերին ընտրել: Եւ ստիպեցի լիւրաւա-
րի թագաւորը ջրակալութեան ձեռք և հասկացրե-
ցի որչ ժամանակով հարգարգումութիւն ընտրե-
լու օրուանները: Թող հիմա թող չը տան ազա-
նեղին իրենց էջը քշելու:

Թագաւորում եւ ծանօթացայ և բարեկարգութիւն մի
ընտիր հասարակութեան հետ, որ բարեկարգած է գեր-
մանացիները, ֆրանսիացիները, յոյները, անդ-
լիացիները: Սրանցից մի քանիսը վաճառականներ
են և առնել կոնտրոլներ, իսկ միւսները գիտա-
նասնների ծառայողներ են: Երբ ևս գրանց մէջն
էի, զգում էի ինձ Եւրօպայում: Բայց սեւեք որ
ոչ մի հայ գերդաստան կամ մի թագաւորացի հայ
աչքան զարգացած և կրթված չէ, որ կարգադա-
րանց հասարակութեան անդամ դառնալ: Ինձ հե-
տաքերը էր տեսնել թագաւորանոցի պարտա-

որի մասին ինձ տեսնել թէ միւս տներին բարե-
կարգութիւն չէ գնահատուած, բայց չը յաջողակց տեսնել
այդ տանը: Տեսայ նրա այն պարտաւոր, որ քաղաքի
մէջ գտնված ամբարանոցն է համարվում: Այդ ամբար-
անոցը գտնվում է քաղաքի մի կողմում աճալին
պարտաւորում, որտեղ կան միայն պարզապէս ծառեր
և իրազօրի վազեր, պարտաւորում են մի քանի ճա-
նապարհներ, որոնց ալ և ձախ կողմերում չինած
կան ամենօրեայ մարդեր և դանց մէջ անկած են
այնպիսի ծառիկներ, որոնց մեկը արժանի չէր
համարում մի պարտաւորութեամբ տնտեսը: Այդ ծա-
ղիկների մօտ կան և այնպիսի վազերն է և ան-
պէտք բույսեր, որոնք բուսում են ամառի և ան-
անցնակ տեղերում: Մտնեցայ մի փոքրիկ երկու
յարկանի տան, որ արտաքին կողմից անշուք էր:
Բարձրացայ երկրորդ յարկը, որ բարեկարգած էր
մէկ միջակ մեծութեամբ արահից և երկու փոքրիկ
աննակները: Նշանաւոր էր սրահը, որի պատե-
րը զարդարած էին պարսկական ճաշակով, այնու-
հարցած էին հայելիի փոքրիկ կապնեղ, որ ստի-
պարած շուշարանը են անտանում, իսկ միւս մա-
սերի վրա նկարած էին գանազան ծառիկներ, բոյ-
սեր և այլն, այդ նկարները նախնական (primitive)
կերպով էին նկարած: Պատերի վերին մասերի վրա
նկարած էին գանազան շահերի պատկերներ կա-
տարի աչքերով, մէկ թիւր կանթած, իսկ միւս ձե-
ւոր որի կողմի վրա դրած, բայց զարմանալին այն
էր, որ պատի վերին մասում սպառնալիք էին Նա-
պոլէոն Թոմի և առուսաց Ալէքսանդր Լ-ին կայսրի
պատկերները: Թէ որ թագաւորանոցն է այդ եր-
կու թագաւորների պաշտօնը երկու ինձ չը կարգա-
ցան յայտնել: Մեծակի առատապար նմանապէս մա-
տաւր պատած էր փոքրիկ հայկերիկով և մասամբ
պարսիկ կանանց պատկերներով: Այդ բոլոր նկար-
ները շատ կոպիտ էին: Սրահի պարսկական ընդ

լուսամտայ տեսնել մի պարտեղ, և սրա վերջու-
մը մէկ փոքրիկ տուն, որ նշանակած էր յատկապէս
թագաւորանոցի կանանց համար: Առաջին շէնքից
մինչև երկրորդ շէնքը գտնվում էր երկարաչափ ա-
ռուսական 1 աստիկ լայնութեամբ և երկարութեամբ մօ-
տաւորապէս 200 քայլ: Երկրորդ շէնքի մօտ շ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 9-ին, Հայրենի ներկայացումն

809-ՈՒՏ ՕՐԻ ՀՈՒՓՈՒՄԷՒ

I ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ Բ Ա Մ Տ Ա Ի Ո Ր Օ Ր ԿՈՒՑ 3 արարուածով

II ՄԻ ԹԱՍ ԹԷՑ ՎՈՂՎԻԼ 1 արարուածով

Անտրականերում թարթոնական երաժշտութիւնն առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱՄՈՒՐՁԱՅԻ

2-4

Արդէն վաղուց մամուլի տակից դուրս եկած ճիգրան Նազարեանի Հրատարակութիւնների VII գրքիցը:

ՂԸԼԸՑԷ ԿԸՆԱՆՈՑ ՊԸՆԸՓԵՇԱԿԸ

(Ղարաբաղի բարբառով և նոյն կեանքից) Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց:

Լոյս տեսաւ և վաճառուի է «Աղբիւրի» խմբագրատան (Միք. ցլ. ճ. № 127) և թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում:

Գրքիցին կից տպուած են Ղարաբաղի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորթ խօսքերի բացատրութիւնները և զանազան յայտարարութիւններ: Գինը 20 կոպէկ է:

ԱՍԱՄՆԱԲՈՑԻ ԱՄԲՐԻԿԱՅԵՑ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College):

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՁԵԱՆՅ, ծն. Եսկորի, բժշկուած է ամէն տեսակ ԱՍԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և առում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՅԻԱՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ամենանոր ձևով: Ընդունուած է միայն ԿԱՆԱՆՅ և ԵՐԵՎԱՆԵՐԻՆ 10-3 ժամը: Լիւսիցօվի տանը, Ստորոպայա և Սերգիեվկայա փողոցների անկիւնում:

9-15

ԳԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՌՈՂՈՎԸ ՀՐԱԵԼՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԱՆՅ ԱՐԸՆՍՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ մտնել ցանկացողներին մինչև դեկտեմբերի 10-ը գրվել ուսումնարանի բնակարանի մէջ Հայոց բազարի և Կաթողիկոսական փողոցի անկիւնում Շիտեվի տանը, ամեն օր առաւօտեան 10-12 ժամը: Նոյն տեղը կարելի է ստանալ տեղեկութիւններ ընդունելութեան պայմանների մասին: 2-3

КЕЛЕРСКАЯ УКСУСНАЯ ЭСSENция

19-50

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Գաղանաւորի համար ձայնագրած հայկական երգերը՝ «Արիք Հայկազունը», «Արիացիր դռնեա» և «Մեր հայրենիք» մարշի ձևով յորինեց Յովհաննէս Սուզանաձեանց. վաճառուի է թիֆլիսում Յ. Սուզանաձեանի երաժշտական մագաղկնում, Կամբրեզի բանկի տակ, գինը 60 կոպէկ է, նոյն տեղը կարելի ստանալ և հայկական չորս երգերը՝ «Անի քաղաք», «Ինձ համար չէ», «Յուրաք իջեց» և «Ծիծեռնակ» ձայնագրած երգեցողութեան համար զաջանաւոր ընկերակցութեամբ. գինը մի ռուբլի է, 10 օրնակից աւելի տանողներին զիջումն է լինում 20%: Հասցէն օտարաքաղաքացիների համար Тифлисъ въ музыкальную торговлю Ивана А. Сузанаджиянцъ.

3-3

Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ՆԱԲԵՐԵՏՆԱՅԱՍ փողոցի վրա ծախուած է գեթիկ շատ էփան գինով: Հարցնել Անդրեանի խանութի մէջ: Նոյն տեղը շատ ապրանքներ այժմ կ'ստանան և ծախուած: Որովհետև այժմ երկաթը էփան է, մահճակարները ծախուած են 8, 10, 12, 14 ր. և այլն: 7-10

Նաւթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուզած չափին պատրաստելու համար խնդրում եմ զիմեղ Բաթումի, ԱՐՇԱԿ ԵՍԱՌԻԵԱՆՑԻՆ:

ВЪ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

18-20

ԵՐԿՈՒԵԱԼ ՀԱՌԱՏԱՐՄԱՏԱՐՆԵՐ

ՍԷՐԳԷՅ ՎԱՍԻԼԻԷՎԻՉ ԶԷՄԵՄՍՈՎ

Բ Օ Գ Կ Ա Ն Կ Ա Լ ՈՒ Ս Տ Օ Վ Ի Չ Ե Ա Կ ՈՒ Լ Օ Վ

ԻՎԱՆ ԵԱԿՈՎԼԵՎԻՉ ԳՕԼԳՕԼԵՆԿՕ

Ընդունում են միայն գործերի վարումն ներկայ տարվայ դեկտեմբերի 8-ից: Ընդունելութիւնը առաւօտեան 8-ից մինչև 11 ժամը երեկոյեան, ջուրալօվի տանը Կլօր-ցօլայա փողոցի և Երևանեան հրատարակի վրա: Մուտքը Երևանեան հրատարակից: 3-1

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ 1883 ԹՈՒԻՆ

„Ա Ր Չ Ա Գ Ա Ն Բ“

ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹԸ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԳԻՐԳՈՎ ԵՒ ՀՅՏԵՒԵԱԼ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործողութիւնների և օրէնսդրական միջոցների մասին:—II. Առաջնորդող յորանձնեղ աղբային և հասարակական կեանքի նշանաւոր ձայների վերաբերութեամբ:—III. Թղթակցութիւնների հարստակ տեղեկից. ընդհանուր տեսութիւնն էսպ և օտար լրագիրների տեղեկութիւնների և կարծիքների:—IV. Տնտեսական և աւետարական հարցերի փոխաբայութեան մէջ:—V. Յօրանձնեղ աղբային կրթութեան վերաբերութեամբ:—VI. Արտաքին տեսութիւնն. յորանձնեղ և տեղեկութիւններ արտասահմանեան հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին:—VII. Կրթական և մասնախօսութիւն:—VIII. Յիւլիանոս:—IX. Խառն լուրեր:—X. Յայտարարութիւններ:

Թէև խմբագրութիւնը մտադիր էր շարժաթղթերի տարեկան բաժանորդագիրը հինգ ռուբլի նշանակել բայց աչքի առաջ ունենալով ցենզուրային օրէնքի 12, 13 և 15 յօդուածները, որոնց զօրութեամբ հինգ ռուբլի բաժանորդագիրն ունեցող թերթերը հասարակական հարցերը քննելու արտօնութեան կողմից սա հ մ ա ն ա փ ա կ ու թ ե ա ն են նկատարկուած: Խմբագրութիւնը «Արձագանքի» տարեկան բաժանորդագիրը թողնում է 7 ր.

Կէս տարուայ բաժանորդագիրն է 4 ր.

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԿԱՐԵԼԻ Է ԱՏՈՐԱԳՐՈՒԹԵԼ ԽՐԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ԿԱՄ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՅԱՌՈՒՆՈՑՈՒՄ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, въ Редакцію газеты „Арцаганкъ“

Արտասահմանից—Tiflis Redaction du journal arménien „Ardzagank“

ԹԻՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց զոյնաւոր և հասուէտ: Այդ թէլից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ ստացված է 50,000 Ֆոււնտ և ծախուած է 25% էփան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ 40ՆԳՕ թէլ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՅԱ թէլ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէլ 1 ր. 60 կ. այս թէլ ամեն տեղ ծախուած է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿՕՏԱՍՈՒ թէլ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ Ֆու-չու-Ֆու թէլ 2 ր. մասօրը թէլ ամեն ցողութիւն: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօխոյզ Ֆրայ, Շեփիլդի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացանների ԳԱՌԻ, ԲԵՎՕԼՎԵՐՆԵՐ ՎԵՐԻ, ՔԱՄԵՐ Բարնեբի, Կոլմանի նըշըտայ, ԱԼԲՐՄԵՆ Շփարցի կէս գինով: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԵՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100:

88-100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԵՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԻՐ ՓՈՒԳՐԱՅՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Table with 2 columns: Quantity (e.g., 1 ր., 10 կ.) and Price (e.g., 30 կ., 60 կ.).

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօխոյզի և Կալաօ-Ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկիտների, Բազրի կոնֆեկանների, Շեփերդի զանախների, Տուրնեթի գրիչների, Կառուի հրացանների, Վեկիլի բէկոլիքների, Բարնսբի թամբերի, Մեկիլի ամանների, Կոլմանի կրակմալ և մանանեկ, Շփարցի սլոբաներ և այլն և այլն:

34-100

ՀԱԳՈՒՆԵԿՂԻԹ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ի Տ Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ա Յ Ի ց 1-ն Գեկտեմբերի 1882

Պ Ա Հ Ա Ն Զ Ք

Table with 2 columns: Item description (e.g., 1. Կրամարիզ) and Amount (e.g., 37,201-24).

Բ. Ա. 8.622,127-66 Կ.

Պ Ա Ր Տ Ք

Table with 2 columns: Item description (e.g., 1. Հինական դրամաղուր) and Amount (e.g., 500,000).

Բ. Ա. 8.622,127-66 Կ.